

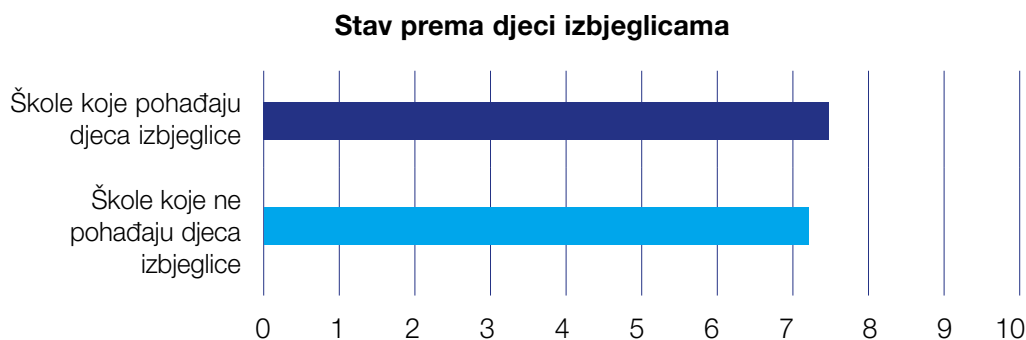
7. STAVOVI HRVATSKIH OSNOVNOŠKOLACA PREMA DJECI IZBJEGLICAMA

Početak školske godine 2021./2022. proveli smo istraživanje o stavovima hrvatskih osnovnoškolaca prema djeci izbjeglicama. Istraživanje je provedeno neposredno prije rata u Ukrajini te i predstavlja dobar temelj za praćenje dječjih stavova u budućim istraživanjima.

U istraživanju je ukupno sudjelovalo 2217 učenika (od čega 50% dječaka) od drugog do osmog razreda iz 24 osnovne škole iz Zagreba (*OŠ braće Radić, OŠ Frana Galovića, OŠ Gustava Krkleca, OŠ Ive Andrića, OŠ Jure Kaštelana, OŠ Lovre pl. Matačića, OŠ Lučko, OŠ Marije Jurić Zagorke, OŠ Medvedgrad, OŠ Mladost, OŠ Otok, OŠ Otona Ivekovića, OŠ Pavleka Miškine, OŠ Petra Preradovića, OŠ Sesvetska Sopnica, OŠ Špansko Oranice, OŠ Većeslava Hojlevca, OŠ Vinka Žganca*), Karlovca (*OŠ Banija, OŠ braće Seljan, OŠ Dragojle Jarnević, OŠ Grabrik*), Zadra (*OŠ Šime Budinića*) i Siska (*OŠ braće Bobetko*). Od ukupnoga broja 739 učenika bilo je iz razreda koje pohađaju djeca izbjeglice, a 1478 učenika iz škola u kojima u vrijeme provedbe istraživanja nije bilo učenika izbjeglica. Željeli smo ispitati stavove osnovnoškolaca o djeci izbjeglicama, ali i usporediti stavove djece koja imaju mogućnost kontakta s djecom izbjeglicama u svom razredu i onih koji to iskustvo još nemaju. Kako smo naveli ranije, pozitivan kontakt najbolji je način ublažavanja predrasuda i razvoja pozitivnih stavova.

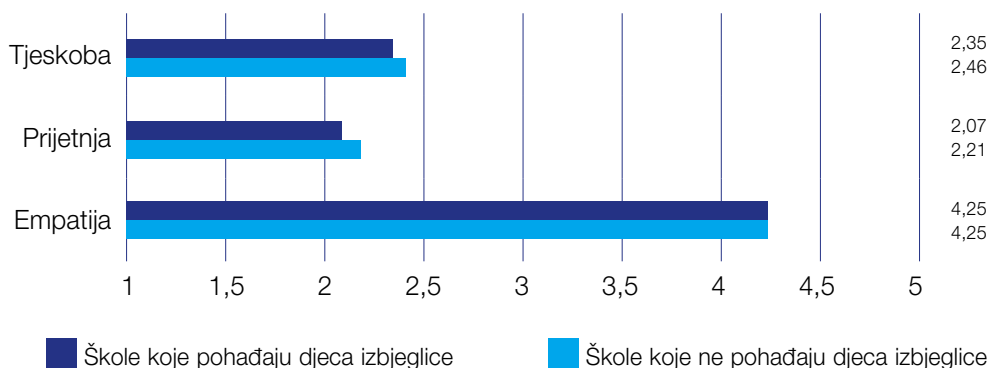
Sve smo učenike pitali o njihovim stavovima prema djeci izbjeglicama. Specifično, pitali smo djecu kakvo je njihovo mišljenje o djeci izbjeglicama, koje karakteristike po njihovom mišljenju opisuju djecu izbjeglice, koje osjećaje u njima izazivaju djeca izbjeglice, koliko su im prihvatljive različite vrste odnosa s djecom izbjeglicama, smatraju li da njihovi nastavnici i vršnjaci od njih očekuju da se druže s djecom izbjeglicama, bi li se željeli družiti s djecom izbjeglicama, te kako se po njihovom mišljenju djeca izbjeglice trebaju ponašati kad dođu u Hrvatsku.

Prosječni rezultati u obje vrste škola su ohrabrujući i pokazuju da hrvatski učenici imaju jasno pozitivne stavove prema djeci izbjeglicama. No, stav prema izbjeglicama je ipak nešto pozitivniji u školama odnosno razredima koje pohađaju djeca izbjeglice, odnosno kod djece koja imaju kontakt s izbjeglicama.

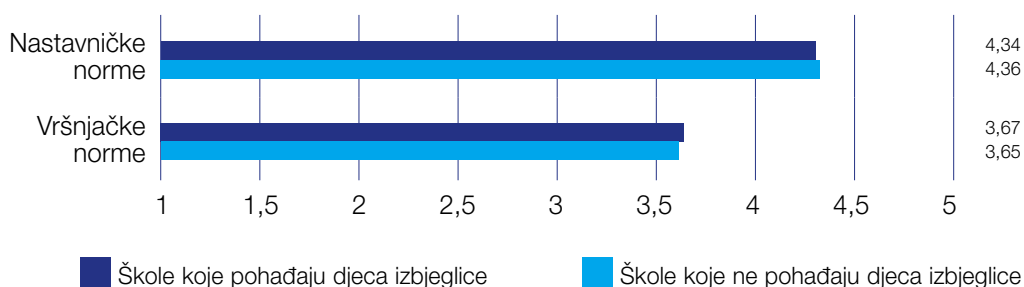

Dodatno smo provjerili koje karakteristike djeca pripisuju djeci izbjeglicama. Pokazalo se da djeca koja idu u razred s djecom izbjeglicama ujedno njima pripisuju i pozitivnija obilježja – u većoj mjeri ih smatraju urednima, pristojnima i prijateljskima nego njihovi vršnjaci koji se nisu imali priliku družiti s izbjeglicama. Međutim, pokazalo se također da djeca koja idu u razred s izbjeglicama njih ujedno u nešto većoj mjeri smatraju lijenima nego što to misle djeca koja nemaju izbjeglice u školi. Valja ipak naglasiti da su navedene razlike male, a mišljenje djece o izbjeglicama uglavnom pozitivno.

U skladu s time, djeca iz škola s izbjeglicama u značajno manjoj mjeri osjećaju tjeskobu kad razmišljaju o izbjeglicama i manje ih doživljavaju kao prijetnju od djece u čijim školama nema djece izbjeglica. Očiti su, dakle, pozitivni učinci kontakta s djecom izbjeglicama u školi na stavove i doživljaj njihovih domicilnih vršnjaka. No, valja naglasiti kako sva djeca, neovisno o tome idu li u školu s djecom izbjeglicama ili ne, osjećaju visoku razinu empatije i niske razine tjeskobe i prijetnje.

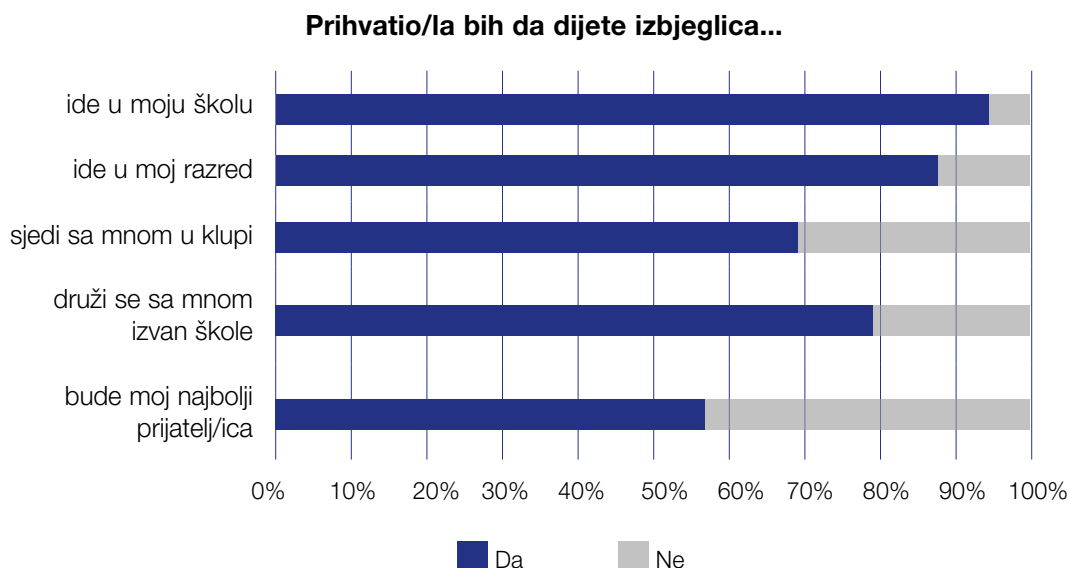

Dječje stavove i ponašanja u velikoj mjeri oblikuju norme, odnosno ono što smatraju da nastavnici i vršnjaci od njih očekuju. Ohrabrujuće je da sva djeca navode kako bi njihovi nastavnici podržali i poticali druženje s djecom izbjeglicama i očekivali da se među njima razvija suradnja i prijateljstvo. To je vrlo važan nalaz, budući da je doživljaj institucionalne podrške jedan od ključnih preduvjeta uspješnosti međugrupnog kontakta. Djeca navode kako i njihovi vršnjaci od njih očekuju da se druže s izbjeglicama, te mišljenje vršnjaka u tom pogledu ne predstavlja prepreku. Međutim, ta je norma ipak manje izražena od nastavničke te je važno usmjeriti školske intervencije na poticanje druženja kod djece.

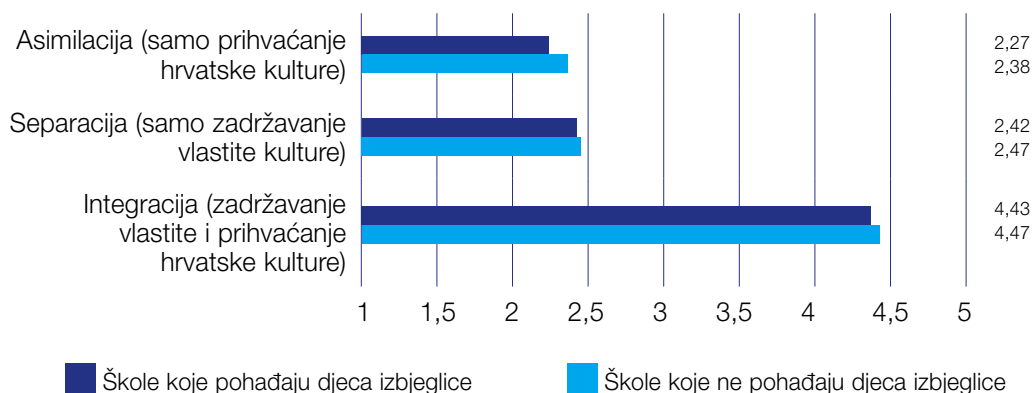

Djecu smo također pitali o njihovoj socijalnoj distanci, odnosno koliko su im prihvatljive različite vrste odnosa s djecom izbjeglicama (npr. da sjede u istoj klupi, idu u isti razred, druže se izvan škole, budu dobri prijatelji). Dječji odgovori pokazuju da bi skoro svi rado prihvatili da djeca izbjeglice idu s njima u školu i u razred. Većina djece bi sjedila s djecom izbjeglicama u klupi i družili se s njima izvan škole. Također bi više od polovice prihvatilo dijete izbjeglicu kao najboljeg prijatelja ili prijateljicu. Iz toga možemo zaključiti o relativnoj niskoj socijalnoj distanci hrvatskih učenika, odnosno o prihvatljivosti različitih vrsta odnosa s djecom izbjeglicama. Nalazi su takvi kod sve djece, neovisno o tome idu li u razred s djetetom izbjeglicom ili ne.

Jednako tako, učenici su nam rekli da bi se željeli družiti s djecom izbjeglicama, kad bi za to imali priliku i, zanimljivo, tu želju još više pokazuju učenici koje to iskustvo još nemaju, što upućuje na otvorenost djece.

Hrvatske smo učenike također pitali kako se po njihovom mišljenju djeca izbjeglice trebaju ponašati kad dođu u Hrvatsku, u pogledu zadržavanja svoje kulture i prihvaćanja hrvatske. Odgovori pokazuju kako učenici misle da je važno oboje. Drugim riječima, većina učenika bi voljela da djeca izbjeglice zadrže i svoju kulturu i prihvate također i hrvatsku kulturu, što pokazuje spremnost djece za integraciju kao poželjan prilagodbeni ishod kontakta različitih grupa i kultura. Posebno je važno istaknuti da djeca koja se druže s izbjeglicama u manjoj mjeri asimilaciju vide kao poželjno rješenje, odnosno ne smatraju kako djeca izbjeglice trebaju u potpunosti odbaciti svoju kulturu i običaje i prihvatiti hrvatsku, od djece koja nemaju izbjeglice u svojoj školi.

Što smo naučili o djeci izbjeglicama i djeci domaćinima?

Od djece izbjeglica i njihovih hrvatskih vršnjaka saznali smo što im je svima pomagalo kako bi se osjećali bolje i kako bi se uspješnije družili jedni s drugima.

- Djeca izbjeglice bolje su se osjećala u svom razredu ako su im njihovi hrvatski vršnjaci pristupili, predstavili se i pokazali da se žele družiti s njima. To je jako važno, jer sada znamo što kao domaćini možemo dobro učiniti kad u razred dođe dijete izbjeglica.
- Djeci izbjeglicama nije jednostavno naučiti hrvatski jezik. Lakše im je ako im u tome pomažu i prijatelji iz razreda. Pri tome je svaki oblik pomoći dobro došao, važno je pokazati dobru volju i spremnost na pomoć vršnjacima u svladavanju jezika.
- Djeci izbjeglicama je pomagalo igranje i druženje s hrvatskim vršnjacima, tako su brže učili i jezik. O tome svjedoče i izjave djece izbjeglica u intervjuima:

A koji je trik za naučiti jezik, osim imati stariju sestru?

Pa čitat'. I kao da, družimo van s prijateljicama i to. To inače dobro za učenje. To mi je jako pomoglo.

A na koji način je najbolje učiti hrvatski jezik?

Uz nečiju pomoć ili s prijateljem ili tako nešto... Kada pišemo zadaće, dosta znam pisati zadaće s prijateljima ili tako. Onda isto ako nešto meni nije jasno pitam ih i to.

Koji bi bio tvoj savjet za djecu koja dolaze u Hrvatsku i koja ne znaju jezik, koji je trik za naučiti jezik?

Igre. Možete igrati nogomet, možete igrati u razredu Uno, u trećem i četvrtom... Da, to se sjećam da smo igrali u četvrti razred Uno, u razredu. Ma igrajte, igrajte igre!

- Djeci domaćinima je najveća prepreka za druženje s djecom izbjeglicama bio jezik, ali rekli su i da nisu bili pripremljeni za dolazak djeteta izbjeglice u njihov razred i nisu znali što mogu očekivati. Stoga bi im pomoglo da unaprijed razmisle kako bi se mogli družiti s djecom izbjeglicama da im budu spremni pristupiti, u čemu mogu pomoći i radionice zamišljenog kontakta kakve nudimo u ovom priručniku, ili neki drugi kreativni pristup koji će djeci omogućiti da o tome unaprijed promisle.

Naučili smo da je sve lakše kad se nauči jezik, jer tada djeca mogu razgovarati, učiti, pa i došaptavati se pod satom. A dok djeca izbjeglice ne svladaju jezik, svejedno se svi u školi mogu družiti. U tome mogu pomoći radionice koje smo osmislili i koje ne traže poznavanje jezika. Svima koji ih budu primjenjivali želimo dobru zabavu, puno uspjeha u ponuđenim aktivnostima i mnogo zajedničkog smijeha i veselja.